

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีรูปแบบเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ที่ศึกษา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-sectional Descriptive Study) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัญหาพฤติกรรมของเด็กก่อนวัยเรียน อายุ 3- 6 ปี ในกรุงเทพมหานคร และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดวิธีการวิจัยในหัวข้อต่างๆ ดังนี้

ประชากร

ประชากรเป้าหมาย

คือ เด็กก่อนวัยเรียน อายุ 3 - 6 ปี ในกรุงเทพมหานคร

ประชากรตัวอย่าง

คือ เด็กก่อนวัยเรียน อายุ 3 - 6 ปี ที่ได้รับการดูแลโดยโรงเรียน สถานรับเลี้ยงเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน หรือศูนย์ต่างๆในกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

คือ เด็กก่อนวัยเรียนอายุ 3 - 6 ปี ในชั้นเรียนของสถานรับเลี้ยงและโรงเรียน ที่ถูกสุ่มอย่างมีลำดับชั้น และผู้ปกครองยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

การคำนวณขนาดตัวอย่าง

คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Yamane

$$N = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

N คือ ขนาดประชากร

n คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

e คือ 0.05 (ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05)

เมื่อ N มากกว่า 100,000 คน => จะได้ n = 400 คน

ขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จากสมการคำนวณ ได้เท่ากับ 400 คน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูล โดยสุ่มตัวอย่างจำนวน 600 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างต่ำ 400 คน

วิธีการเลือกตัวอย่าง

1. **สุ่มเลือกเขต** ผู้วิจัยสุ่มเลือกเขต จำนวน 6 เขต จากทั้งหมด 50 เขตใน กรุงเทพมหานคร โดยเลือกตามการแบ่งกลุ่มเขตของกรุงเทพมหานคร ที่แบ่งเป็น กลุ่มเขตรัตนโกสินทร์ กลุ่มเขตเจ้าพระยา กลุ่มเขตบูรพา กลุ่มเขตศรีนครินทร์ กลุ่มเขตกรุงธนเหนือ และกลุ่มเขตกรุงธนใต้ โดยเลือก 1 เขต จากแต่ละกลุ่มเขต
2. **สุ่มเลือกโรงเรียน สถานรับเลี้ยง หรือศูนย์** ที่อยู่ในเขตนั้น และมีเด็กวัย 3-6 ปี อยู่อย่างน้อย 10 คน แล้วเลือกสุ่มอย่างง่ายให้ได้โรงเรียนเอกชน โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร สถานรับเลี้ยง หรือศูนย์ฯ อย่างละ 1-2 แห่ง
3. **สุ่มเลือกชั้นเรียน ห้องเรียน** โดยคำนึงถึงอายุของเด็กเป็นหลักและการให้ความร่วมมือของครู โดยเลือกเด็กทั้งห้องเรียน

รายชื่อโรงเรียน สถานรับเลี้ยง หรือศูนย์ฯ ที่ให้ความร่วมมือเก็บข้อมูล

1. กลุ่มเขตรัตนโกสินทร์ - เขตปทุมวัน
  - โรงเรียนวัดปทุมวนาราม
  - โรงเรียนอนุบาลจุไรรัตน์
  - สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน มพสร
  - สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ศูนย์บริการสาธารณสุข 5
2. กลุ่มเขตเจ้าพระยา - เขตยานนาวา
  - โรงเรียนวัดช่องลม
  - โรงเรียนอนุบาลมณีรัตน์
3. กลุ่มเขตบูรพา - เขตบางกะปิ
  - โรงเรียนวัดเทพศิลา
  - โรงเรียนอนุบาลวรวรณทิพย์
  - ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์วัดศรีบุญเรือง
  - สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ศูนย์บริการสาธารณสุข 50
4. กลุ่มเขตศรีนครินทร์ - เขตมีนบุรี
  - โรงเรียนสุเหร่าบางชัน
  - โรงเรียนอนุบาลจิตรเกษม
  - ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์วัดบำเพ็ญเหนือ

5. กลุ่มเขตกรุงเทพมหานครเหนือ - เขตหนองแขม
  - โรงเรียนประชาบำรุง
  - โรงเรียนวัดอุดมรังสี
  - โรงเรียนอนุบาลนัยนา
  - โรงเรียนอนุบาลเสริมปัญญาพุดตาน
6. กลุ่มเขตกรุงเทพมหานครใต้ - เขตธนบุรี
  - โรงเรียนวัดเวฬุราชิน
  - โรงเรียนอนุบาลแสงอรุณ
  - โรงเรียนอนุบาลอำไพวานิช
  - สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน คริสเตียนบริการธนบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลของเด็กและครอบครัว

ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของเด็กและผู้ปกครองและข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วยข้อคำถาม 33 ข้อ

- ข้อ 1-14,31   ปัจจัยด้านเด็ก –เพศ ลำดับที่ สุขภาพกาย โรคประจำตัว ประวัติการเกิด ความผิดปกติของมารดาจากการตั้งครรภ์ การได้รับการเลี้ยงดูโดยผู้อื่น
- ข้อ 15-21   ปัจจัยด้านครอบครัว – ขนาดและรูปแบบครอบครัว เศรษฐฐานะ
- ข้อ 22-23 ,28-30   ปัจจัยด้านครอบครัว – ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปกครอง
- ข้อ 24-27   ปัจจัยด้านครอบครัว – แรงสนับสนุนทางสังคมของผู้ปกครอง
- ข้อ 32   ปัจจัยด้านครอบครัว – เหตุการณ์เครียดที่เกิดขึ้นในครอบครัว
- ข้อ 33   ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม –สภาพแวดล้อมรุนแรงในชุมชน

โดยข้อคำถามเหตุการณ์เครียดที่เกิดขึ้นในครอบครัว ผู้วิจัยนำมาจากข้อมูล Stressful Life Events โดยนำ 10 เหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดสูงสุด และเพิ่มอีก 5 เหตุการณ์ที่สนใจ รวม 15 เหตุการณ์

2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (ECBI) ⁽¹⁹⁻²⁴⁾

แบบคัดกรองปัญหาพฤติกรรมของเด็กที่มีผู้นำไปใช้อย่างแพร่หลาย ในหลายประเทศและหลายกลุ่มประชากร และแนะนำให้ใช้ในการคัดกรองปัญหาพฤติกรรมเด็กที่มาปรึกษากุมารแพทย์ ^(45,46) เนื่องจากคุณสมบัติที่สามารถคัดกรองได้ค่อนข้างแม่นยำ สะดวก และรวดเร็ว มีการวิจัยพบค่าความตรงความเที่ยงในระดับดี Internal consistency (α)=0.95 ในระยะแรกใช้คัดกรองปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กอายุ 2-16 ปี แต่ได้มีการวิจัยและพัฒนาเรื่อยมาจนพบว่า สามารถใช้คัดกรองปัญหาพฤติกรรมแบบ Disruptive behaviors ได้ดีในเด็กก่อนวัยเรียน (3-6 ปี) โดยใช้จุดตัดคะแนนที่ 132 คะแนน ⁽²⁴⁾ ศึกษาความแม่นยำตรงจากกลุ่มประชากร 2 กลุ่ม เทียบกับคำวินิจฉัยของจิตแพทย์ตาม DSM-III-R เป็น Gold standard พบว่ามีความไว 96% และความจำเพาะ 87% (Kappa=0.82) ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการคัดกรองปัญหาพฤติกรรมเด็กก่อนวัยเรียนที่ประเมินโดยผู้ปกครองเอง และใช้เวลาไม่นาน

ผู้วิจัยนำมาแปลเป็นภาษาไทย จัดรูปแบบคล้ายคลังต้นฉบับ และให้แพทย์กุมารจิตเวชศาสตร์ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) แล้วนำไปทดลองใช้ในกลุ่มผู้ปกครองเด็กที่มารับบริการศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน สภากาชาดไทย ประกอบด้วยข้อคำถามที่ระบุพฤติกรรมเด็ก 36 ข้อ ประเมินโดยบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดู การประเมินมี 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ประเมินการเกิดพฤติกรรม (Frequency score หรือ Intensity score) โดยมาตรวัดแบบ Ligert scales ทั้งหมด 7ระดับคะแนน คือ "ไม่เคยเกิด" เท่ากับ 1 คะแนน ไปจนถึง "เกิดตลอดเวลา" เท่ากับ 7 คะแนน

ส่วนที่ 2 ประเมินความรู้สึกว่าเป็นปัญหา (Problem score) ว่าผู้ดูแลรู้สึกว่าการพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนี้ เป็นปัญหาต่อผู้ดูแลหรือไม่ โดยเลือกตอบว่า "ไม่เป็น" เท่ากับ 0 คะแนน และ "เป็น" เท่ากับ 1 คะแนน

ข้อคำถามสามารถแบ่งตามFactor ได้ดังนี้⁽²³⁾

Factor 1 พฤติกรรมต่อต้านผู้ใหญ่ (Oppositional Defiant Behavior Toward Adults) ได้แก่ ไม่เชื่อฟังกฎระเบียบในบ้าน ไม่เชื่อฟังจนกว่าจะชู้ทำโทษต่อต้านเมื่อบอกให้ทำอะไรโต้แย้งพ่อแม่เรื่องกฎระเบียบ โกรธ เมื่อไม่ได้ตามที่ตนต้องการ พุดจาหะสิ่งอวดดี ไม่เคารพผู้ใหญ่ มีอารมณ์โมโหโวยวาย ตะโกน หรือหวีดร้อง ไม่ยอมทำงานบ้าน เมื่อบอกให้ทำ ไม่ยอมเข้านอนตามเวลา

Factor 2 พฤติกรรมไม่มีสมาธิ (Inattentive Behavior) ได้แก่ วอกแวกง่าย สนใจสิ่งใดได้ไม่นาน ทำงานไม่เสร็จ ใส่ใจจดจ่อกับสิ่งใดได้ยาก

Factor 3 ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าว (Conduct Problem Behavior) ได้แก่ ทำลายของเล่นและสิ่งของ แหย่หรือยั่วเด็กคนอื่น ใช้อาวุธทะเลาะ ได้เถียงกับเพื่อนๆ เดียวกัน ใช้อาวุธทะเลาะ ได้เถียงกับพี่น้อง ทะเลาะกับเพื่อนวัยเดียวกันโดยทำร้ายร่างกาย ทะเลาะกับพี่น้อง โดยทำร้ายร่างกาย ลักขโมย โทก

Factor 4 พฤติกรรมอื่นๆ ได้แก่ แต่งตัวนาน ใ้ใจ เตรียมตัวเข้าอนช้ำ ไม่มีมารยาทบนโต๊ะอาหาร ไม่กินอาหารที่จัดมาให้ ไม่ดูแลรักษาของเล่น ฯลฯ

3. แบบคัดกรองปัญหาสุขภาพจิตฉบับภาษาไทย (Thai GHQ-28)⁽⁴⁴⁾

เพื่อคัดกรองปัญหาสุขภาพจิตของผู้ปกครองเด็ก แบบวัดนี้พัฒนาโดย ธนา นิลชัย โภภิทร์ มีค่าความไว ความจำเพาะ และความสอดคล้องภายในที่ดี โดยพัฒนามาจาก GHQ ของ Goldberg (1972) ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง สำหรับฉบับ Thai GHQ-28 หรือ sub-scaled GHQ นี้ มีจุดเด่นที่แบ่งคะแนนเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 7 ข้อ คือ

- อาการทางกาย (Somatic Symptom)
- อาการวิตกกังวลและการนอนไม่หลับ (Anxiety and Insomnia)
- ความบกพร่องทางสังคม (Social Dysfunction)
- อาการซึมเศร้าที่รุนแรง (Severe Depression)

การคิดคะแนน ให้คิดแบบ 0-0-1-1 โดยมีจุดตัดคะแนนต่ำ 5/6 โดย 6 คะแนนขึ้นไป ถือว่าผิดปกติ

4. แบบสอบถามข้อมูลของสถานรับเลี้ยงเด็ก โรงเรียนอนุบาล

ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ลักษณะทั่วไปของสถานรับเลี้ยง หรือ โรงเรียนอนุบาล ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ลักษณะสถานรับเลี้ยงหรือ โรงเรียน จำนวนเด็กในชั้นเรียน ช่วงเวลาที่อยู่ในชั้นเรียน ค่าบริการหรือค่าเล่าเรียน รวมทั้ง อายุ เพศและระดับการศึกษาของครู แต่ในการศึกษานี้ไม่ได้นำข้อมูล เพศและระดับการศึกษา ของครูมาวิเคราะห์ เนื่องจากครูทั้งหมดเป็นเพศหญิง วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งไม่ได้ หมายถึงครูผู้ช่วยหรือพี่เลี้ยง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บข้อมูล จากภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้อำนวยการศูนย์บริการสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร และผู้จัดการสถานรับเลี้ยงเด็ก ที่ส่งได้ในกรุงเทพมหานคร เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยติดต่อขออนุญาตและชี้แจงวัตถุประสงค์ รูปแบบการวิจัยแก่ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้อำนวยการศูนย์บริการสาธารณสุข และผู้จัดการสถานรับเลี้ยงเด็ก ขอความร่วมมือกับผู้ดูแลเด็ก ครูอนุบาล หรืออาจารย์ผู้ช่วย เพื่อคัดเลือกห้องเรียน ตามเกณฑ์อายุที่ต้องการ
3. ผู้วิจัยแสดงเอกสารชี้แจง ใบแสดงความยินยอม และแบบสอบถาม แก่ผู้ดูแลเด็ก ครูอนุบาล หรืออาจารย์ผู้ช่วย อธิบายวิธีการตอบ และตอบข้อซักถามอย่างละเอียด
4. ผู้ดูแลเด็ก หรือครูอนุบาล ดำเนินการแจกแบบสอบถามพร้อมใบยินยอม ให้ผู้ปกครอง และเก็บรวบรวมส่งคืนมาที่ครู โดยผู้วิจัยนัดหมายรับคืนใน 1-2 สัปดาห์ต่อมา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ แล้วนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS 11.5 for windows ดังนี้

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของตัวแปรที่ศึกษา เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง
2. วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาพฤติกรรม(ECBI)โดยรวมคะแนน แล้วแบ่งระดับตามเกณฑ์คะแนน (cut off point) หาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของแต่ละพฤติกรรม
3. วิเคราะห์ปัจจัยกับปัญหาพฤติกรรม โดยสถิติเชิงอนุมาน คือ Chi-square test เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับปัญหาพฤติกรรมของเด็ก
4. วิเคราะห์ปัจจัยกับคะแนนปัญหาพฤติกรรม โดยสถิติUnpaired t-test และ One-way ANOVA เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนปัญหาพฤติกรรมในแต่ละปัจจัย
5. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงปริมาณ กับคะแนนปัญหาพฤติกรรม
6. วิเคราะห์ปัจจัยทำนายปัญหาพฤติกรรม ด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ Multiple Regression Analysis